

DIENST DUURZAAM MILIEU- EN NATUURBELEID

Departement Leefmilieu

Datum: 14 oktober 2022

Aanspreekpunt: Karen Coeckelbergs

Onderwerp: Advies zaadmengsels bloemenweide

Stappenplan

- De locatie bepaalt of inzaaien een mogelijke optie is. Indien men kiest om in te zaaien met een zaadmengsel, beschrijft men per project waarom het op die plaats eventueel kan. Het is immers zeker niet altijd en overal een goede oplossing.

Natuurlijke ontwikkeling is altijd de eerste keuze. Mogelijk zijn er relictpopulaties van zeldzame soorten aanwezig, die bij inzaaien verloren gaan. De planten die spontaan komen, zijn bovendien aangepast aan de lokale situatie, wat voor zaadmengsels niet het geval is. De soorten in zaadmengsels zijn niet noodzakelijk streekeigen, waardoor bij het gebruik van algemene zaadmengsels overal dezelfde plantensoorten opduiken. Veel ingezaaide soorten kiemen uiteindelijk ook niet, waardoor slechts een beperkt aantal soorten overleven. Natuurlijke ontwikkeling heeft daarom altijd de voorkeur en dit is zeker het geval in of naast natuurgebieden. Hier kan het eventueel wel via het opbrengen van maaisel uit naburige graslanden.

Op volgende plaatsen is inzaaien eventueel wel een optie:

- In stads- en dorpskernen waar kans op spontaan bloemrijk grasland beperkt is en waar het esthetische aspect ook belangrijk is.
- Naast landbouwgrond of bij werken op landbouwgrond van derden waar bepaalde kruiden (bv. distels) niet wenselijk zijn.
- Op plaatsen met veel risico op erosie (steil talud, oever, ...).
- Als door timing van de werken geen spontane begroeiing meer mogelijk is.
- Samenstelling:
 - Het uitgangspunt zijn mengsels met inheemse soorten en bij voorkeur zaad van inheemse oorsprong. Gebruik daarbij enkel bloemenmengsels en geen grassen.
 - Voor een grotere oppervlakte is combineren met graszaden eventueel mogelijk om de prijs wat te drukken. Gebruik dan enkel de gewenste grassoorten (zoals gewoon reukgras, rood zwenkgras, gewoon struisgras, fijn schapengras) en geen ongewenste soorten (zoals glanshaver, gestreepte witbol, ruw beemdgras, grote vossenstaart, kropaar ...).
 - Ook op plaatsen met betreding of kans op erosie is combineren met graszaden mogelijk, maar ook hier enkel de gewenste soorten. Bijmenging met gras zorgt in deze situatie voor een betere beworteling en een grotere draagkracht van de bodem.
 - Indien er bijmenging met gras gebeurt, dan is de verhouding max. 40% grassen en min. 60% kruiden (in gewicht).
 - Op plaatsen waar spontane ontwikkeling de voorkeur heeft, maar inzaaien toch noodzakelijk is (bv. aanleg oevers in najaar), kan Italiaans raaigras (100 %) gebruikt worden. Dit éénjarige gras verdwijnt vrij snel opnieuw uit de vegetatie, waardoor de al aanwezige zaden nog de kans krijgen te kiemen en de spontane vegetatie terugkomt.

- Voor plaatsen waar een gesloten grasmat vanaf het eerste jaar wenselijk is (bv. naast landbouwpercelen) is bijmenging met Italiaans raaigras ook een optie. In dat geval ook in een verhouding 40 % Italiaans raaigras – 60 % kruiden (in gewicht).
- Kies bij kruidenmengsels voor meerjarige planten met eventueel bijmenging van 1- of 2-jarigen om de eerste twee jaar een groter bloeiaspect te krijgen. Beperk deze echter tot max. 10 %. Het eerste jaar wordt anders heel kleurrijk, maar dit blijft niet zo en dat geeft dan de indruk dat het tweede jaar minder succesvol is.
- De zaden moeten soortecht zijn. Gebruik geen veredeld materiaal of cultivars, noch voor grassen, noch voor andere soorten (conform standaardbestek 250).
- Gebruik geen mengsels met een lange lijst soorten. Dit wordt verkocht omdat er dan altijd wel iets uitkomt, maar meestal niet de soorten die daar spontaan zouden voorkomen.
- Neem beter geen mengsels voor specifieke doelen (bv. bijen). Deze bevatten veel gekweekte en uitheemse soorten. En bovendien ook teveel 1- of 2-jarigen wat slechts een tijdelijk resultaat levert.
- De bodem (zand-leem-klei / droog-nat) bepaalt mee het zaadmengsel.
- Aanleg:
 - Gebruik van onbemeste grond is ideaal, maar erg moeilijk te vinden.
 - De minerale grond bovenaan leggen is ook geen oplossing. Dit is te droog en het organische stofgehalte is te laag.
 - Begin altijd met kale bodem om het bloemenzaad uit te strooien.
 - Zaai dun genoeg en meng het zaad met wit zand.
 - Uitstrooien gebeurt bij voorkeur met de hand, maar kan ook machinaal.
 - Gebruik max. 1-2 g/m². Bij meer zaad (bv. 5 g/m²) kiemen enkel de goede groeiers, waardoor het aantal plantensoorten vermindert.
 - De beste periode is het najaar (sept – okt), maar het kan ook in het voorjaar (maart-april).

Samenstellen zaadmengsel

- Normaal altijd kiezen voor een zaadmengsel met enkel kruiden en geen grassen.
- Een lijst met mogelijke soorten en hun standplaatsvoorkeur, is terug te vinden op Ecopedia: <https://www.ecopedia.be/pagina/plantenlijsten-voor-een-tuin-vol-leven>.
- Voor plaatsen waar bijmenging met grassen nuttig is (kans op erosie, helling, ...), zijn de zaadmengsels van het standaardbestek 250 een goede keuze.
- Voor locaties waar spontane ontwikkeling de voorkeur heeft, maar inzaaien noodzakelijk is (bv. timing werken), kan 100 % Italiaans raaigras gebruikt worden.

Bloemenmengsels (zonder grassen)

Hieronder staat een beperkte lijst van soorten die men in bloemenmengsels kan gebruiken. Een uitgebreide lijst van mogelijke soorten staat op [Ecopedia](#).

Eerder droge gronden

Duizendblad	<i>Achillea millefolium</i>
Gewoon biggenkruid	<i>Hypochaeris radicata</i>
Vertakte leeuwentand	<i>Leontodon autumnalis</i>
Gewone margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>
Gewone brunel	<i>Prunella vulgaris</i>
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>

Witte klaver	<i>Trifolium repens</i>
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>
Hopklaver	<i>Medicago lupulina</i>
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>
Wilde peen	<i>Daucus carota</i>
Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>

Eerder natte gronden

Gewone engelwortel	<i>Angelica sylvestris</i>
Koninginnekruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>
Moerasspirea	<i>Filipendula ulmaria</i>
Grote kattenstaart	<i>Lythrum salicaria</i>
Echte koekoeksbloem	<i>Silene flos-cuculi</i>
Echte valeriaan	<i>Valeriana officinalis</i>
Pinksterbloem	<i>Cardamine pratensis</i>
Heelblaadjes	<i>Pulicaria dysenterica</i>
Wilde bertram	<i>Achillea ptarmica</i>
Moerasrolklaver	<i>Lotus pedunculatus</i>
Gevleugeld hertshooi	<i>Hypericum tetrapterum</i>
Grote wederik	<i>Lysimachia vulgaris</i>

Bestaande bloemenmengsels in de handel

Als het niet mogelijk is om zelf een bloemenmengsel samen te stellen, kan er ook gebruik gemaakt worden van de bestaande bloemenmengsels in de handel. De uitgangsprincipes blijven ook dan dezelfde (geen grassen, geen specifieke mengsels, geen amalgaan van soorten).

Voorbeelden:

- M1 Eenvoudig, middelhoog bloemrijk graslandmengsel voor alle gronden (Cruydhoeck)
- G5 Bloemrijk bermenmengsel (Cruydhoeck)
- C8 Laagblijvend mengsel (Ecoflora)

Mogelijke leveranciers:

- Cruydhoeck www.cruydhoeck.nl
- De Bolderik www.debolderik.net
- Ecoflora www.ecoflora.be
- Ecosem www.ecosem.be

Standaardbestek 250 (mengsels met grassen)

Het standaardbestek 250 (versie 4.1a, juni 2021) bevat een aantal bepalingen rond samenstelling (p. 3-271 t.e.m. 3-274) en gebruik van zaadmengsels. Het document is terug te vinden op <https://wegenenverkeer.be/zakelijk/documenten/standaardbestek>.